erbazingwekkende zoektocht in de wereld van dood en uitvaart

Door Dick van Rietschoten

beroepsbeoefenaren als een begrafenisondernemer, een forensisch patholoog en grafdelver is de dood een vertrouwde metgezel. Maar verder houdt iedereen graag zo lang mogelijk op afstand, vooral degenen die al meermalen ruw met ood zijn geconfronteerd. Schrijfster/journaliste en Vogelwijkbewoonster Karin a hoort tot die laatstgenoemde groep. Toch zette ze haar weerzin opzij, dook in wereld van overlijden en uitvaart en schreef daarover het boek *Kraaienmars*. „Het was een zoektocht vol verwondering."

s m'n elfde non-fictieboek", zegt ze in sprek aan de eettafel in haar huis aan egenvangerlaan. Waarna ze er lachend volgen: „En zeker niet mijn laatste, klinkt de titel *Kraaienmars* als een zwang."

an Karins boeken hebben reizen als onder meer in Latijns-Amerika. „Tijle tochten heb ik ettelijke malen ervaren rschillend mensen met de dood omgaan, had nooit de behoefte daar dieper op in . Ik heb altijd afstand tot de dood gehou- die leek zelfs groter te worden naarmate d vaker op mijn pad verscheen. Vanaf roege jeugd heb ik er een aantal malen gend mee te maken gehad: een buurjonn vier dat verdronk, een vriendje van de bare school die in de zomervakantie in ijn viel, mijn man Gert die dertien jaar n onverwacht overleed, een van mijn nderen, een goede vriend die op raadige wijze stierf, het afscheid van m'n , enzovoorts. Maar ondanks mijn afkeer es wat met het levenseinde te maken brak in 2022 het besef door dat de tijd s om over de dood te gaan schrijven."

gangspunt nemen, de exotische rituelen en zo, en vervolgens in Nederland kijken welke rol de dood in verschillende culturen speelt. Maar later dacht ik: nee, ik begin simpelweg dicht bij huis, met het doodgewone zogezegd. Ik maakte een afspraak met een grafdelver op de begraafplaats Oud Eik en Duinen. Deze man, met de prachtige voornaam Erasmus, heeft me een eind op weg geholpen. Ik mocht zelfs maar tegelijk respectvolle manier waarop hij met de restanten van menselijke lichamen omging, nam hij ook veel van mijn angstgevoelens weg."

Na Erasmus kwam Karin in contact met andere vertegenwoordigers van wat ze noemt „onmisbare onzichtbare beroepen", zoals een steenhouwer die grafstenen met belettering naar wens levert en een forensisch patholoog: de arts die doodsoorzaken onderzoekt bij mensen die onder verdachte omstandigheden zijn overleden. „Daar zijn er in heel Nederland maar vijf van!"

Uitvaartbranche

Uiteraard maakte ze ook kennis met de uitvaartbranche, waarbij voor haar wederom een wereld openging waarvan ze geen idee had. „Die uitvaartwereld is een jungle waarin de concurrentie heel groot is", ontdekte ze. „Iedereen die dat wil kan uitvaartondernemer worden. Kijk alleen al eens naar Den Haag: je hebt hier weliswaar een behoorlijk aantal goede en gerenommeerde ondernemingen op dat vlak, maar in totaal telt de stad maar liefst zo'n vijftig uitvaartfirma's, waaronder heel wat eenmanszaken. De één prijst zich aan als specialist in begrafenissen van Sinti-mensen, de ander richt zich alleen op hindoes of moslims. Om nieuwe klanten te werven gaan sommigen zelfs zo ver dat ze posten bij het mortuarium van een ziekenhuis."

„Je moet eens googelen op misstanden in de uitvaartbranche", adviseert ze. „Dat kom je ongelooflijke dingen tegen. Dat bijvoorbeeld op het laatste moment een dure kist wordt vervangen door een goedkoop exemplaar, waarna de dure opnieuw kan worden verkocht. Of dat dure kistbekleding en kussentjes eruit worden gehaald en als nieuw van de hand worden gedaan."

Swingen met de kist

uitvaarten van allerlei slag. „Mijn mond vi vaak open bij wat ik daar meemaakte. Op begraafplaats Sint Barbara in De Binckhor bijvoorbeeld, waar met veel pracht en pra Sinti ten grave worden gedragen, waarbij ko ten noch moeite worden gespaard. En in ond meer Den Haag en Amsterdam, waar ik za hoe zes mannen uit de Creools-Surinaams gemeenschap in uniformachtige kledij m een zwart leren hoedje op en een paarse sje om de schouders dansend een doodskist h kerkhof op droegen, begeleid door swingend live-muziek. Kijk op internet maar eens b *WiKanDoe Rouwservices & Support*. Dan zie ook filmpjes."

„Bij veel begrafenissen en crematies geven nabestaanden ongelooflijk veel geld uit om h allemaal zo mooi, chic of uitbundig mogelijk laten verlopen. Ik heb vele praktijkvoorbeelde gezien van het gezegde 'De een z'n dood is ander z'n brood'. Om over dergelijke uitvaarte nog meer te weten te komen, heb ik zelfs ee paar keer op uitnodiging van de kerkhofdire tie *embedded* als serveerster bij de nazit dien gedaan."

Geen rouwkaarten

Ook Ghanezen in ons land geven een sterfg val een feestelijke omlijsting. Karin: „Dat ga vaak het hele weekend door. Bij Hindoestaner die hun doden altijd laten cremeren, gaat h er serener aan toe, maar de cultus rond ee overledene staat wel bol van de symboliek e de rituelen. Sommige pandits, hindoestaans geestelijken, houden er nog heel oude gewoo ten op na. Dan laten ze bijvoorbeeld in het hui van de overledene alle spiegels omkeren spiegelende oppervlakken zoals een tv-scherm bedekken. Anders kan de ziel het huis niet ve laten omdat hij zichzelf steeds ziet, is de rede nering."

„Onder moslims spelen rituelen ook een b langrijke rol. De doden moeten daar zo snel m